

The Wisdom of Women

Parasha Korach, '61

Korah son of Izhar son of Kohath son of Levi separated himself, with Dathan and Abiram, sons of Eliab, and On son of Peleth, the offspring of Reuben. ² They stood before Moses with two hundred and fifty men from the Children of Israel, leaders of the assembly, those summoned for meeting, men of renown. ³ They gathered together against Moses and against Aaron and said to them, "It is too much for you! For the entire assembly — all of them — are holy and HASHEM is among them; why do you exalt yourselves over the congregation of HASHEM?"

3 The Wisdom of Mitzvei - 14:1

¹ The wise one among women builds her house, and the foolish one destroys it with her own hands.

1 The wise one - Rav said: On ben Peleth was rescued by his wife. She said to him: What difference does it make to you? [i.e., Why get involved with Korach?] If he [Moses] is the master, you are only a disciple, and if he [Korach] is the master, you are only a disciple! He replied: What can I do? I was in the counsel [of conspiracy] and I swore [that if they called me, I would go with them]! She answered: I know that they are all holy men [viz. [Numbers 16:3]: "For the entire congregation are all holy"]; you sit here, and I will save you — whereupon she made him drink wine until he was inebriated and lay him down to sleep inside [the tent], after which she sat down at the door [of the tent] and undid her hair. All who came [to conscript On for the rebellion] saw her and turned away [(from the uncovered hair of a married woman)]. In the interim, they [Korach and his congregation] were swallowed up.

7 Rigshi' Lev - R. Nissel - pg 22

Let us go back to fundamentals and analyze the male-female relationship and their respective roles. Chazal teach us that if we study the first time a word or concept appears in the Torah, we can understand the intrinsic nature of that word or concept. ²¹ So if we study in detail the first-time that "male" and "female" appear in the Torah, we should be able to gain insight into the essential nature of their respective roles.

Our minds rush to the story of Adam and Chava. Chazal, however, tell us otherwise. There is a deeper dimension to the concept of male and female. In fact, the male-female relationship goes back much earlier than the creation of Adam and Chava. Something so incredibly important finds itself woven into the fabric of the beginning of all beginnings. Male and female are part of the moment of creation: "In the beginning God created shamayim (heaven) and aretz (earth)." ²²

In the beginning God created the male force and the female force. ²³ The male force is the role of shamayim. It has an effect on the earth by sending down rain. The female force is the role of aretz. It receives the rain, absorbing it into itself, thus nurturing and nourishing the seeds that have been planted in it. After a hidden, internal process has been completed, from inside of itself it produces life.

2 Artscoll - Store Chumash

Korah's own resentment began earlier, when Aaron was made Kohen Gadol (see v. 10), or when their cousin Eliza-

phan son of Uzziel was placed in charge of the Kohathite family (3:30), thus making him Korah's superior, and giving him a position that Korah felt should have been his. At that

5 Outbacks & Insights - R. Liff

What are the attributes of *binah* and *da'as* mentioned by Chazal? *Binah* is a function of the heart, an emotional sensitivity to

information, and an ability to put that information to concrete, practical use. *Da'as*, on the other hand, is a function of pure intellect, the crystallization of the abstract truth.

6 Living Inspired - R. Taly

Emes is male: a flash of clarity, no ordeal. And *emuna* is female: the seed is buried in the ground, unseen, and needs nurture. *Emuna* "is *seder z'rain*" — the area of agriculture, for that is where faith must be maintained. Seeds flourish only after protracted care. While growth is hidden and birth is not yet revealed, only the loyalty of *emuna* can bridge the long gap between *emes* and the final stage of *geula*, redemption. Pregnancy is a woman's task. Birth is a woman's reward. We find that the original breakdown in the world, in the Garden at the beginning of time, was caused by woman. And the *geula* must be built by her, she has that capacity. In the merit of loyalty, *emuna*, that tenacity to survive ordeal no matter how difficult and prolonged, will *geula* be brought to the world.

8 The *shamayim-aretz* relationship mirrors the male-female relationship on many levels. It has a clear parallel to the biological creation of life. On a more complex and subtle level, it parallels the male-female partnership in creating spiritual goodness in the world in its most potent form.

In a pristine world, a man alone is unable to create spiritual goodness that will last. Just as rain without the earth to absorb it is wasted, so a man's efforts can go to waste, or even worse be perverted and distorted. The female is the *adamah* that absorbs the rain, providing a *bayis* (home) for his *hashpa'ah*, ensuring that it is sustainable in its pure form. She removes any impurities or distortions. She ensures that his spiritual creation has true life.

9 This concept can be understood by looking at the ultimate role models of the male-female relationship: the *Avos* and *Imahos*.

Each one of the *Avos* devoted his life to perfecting a particular spiritual characteristic. For example, Avraham Avinu was totally focused on *chesed* (benevolence). His tent was open to guests on all four sides, indicative of his choice to keep nothing for himself, to be an absolute giver. On the mystical level, *chesed* is a spiritual characteristic that originates in the Higher Worlds. Unconditional benevolence has no natural place in the lowly physical world. Avraham Avinu's extraordinary achievement was to bring true *chesed* down into this world. Avraham is thus the "*av of chesed*," the father of unconditional benevolence. This means that the true acts of *chesed* that you and I do, free of any selfish motives, are only possible because Avraham made *chesed* accessible in the physical world.

10 The problem with Avraham Avinu's *chesed* is that it is open to distortion. Kindness can have the outer trappings of benevolence while, in fact, the giver may be propelled by selfish motives. The Torah brings out this idea by calling certain immoral acts "*chesed*."²⁴ Superficially, forbidden relationships involve consenting adults "being kind" to each other. The motive,

however, is not to give but rather to take. These acts are a distortion of true *chesed*.

Chazal tell us that the person who embodied distorted *chesed* was Yishmael, the son of Avraham Avinu. He inherited his father's hospitality and kindness on a superficial level, but his motives were immoral.²⁵

13

We explained that Hashem created women in the role of *adamah*. The earth was created as the natural foundation and medium for physical building in this world. *Binyan* is the process of taking ingredients and combining them in such a way that the result is significantly more than the sum of its components. *Binyan* is at its most potent when the result is a new dimension of life. The earth receives the seeds of grains, fruits, and vegetables. It receives water and fertilizer, and it provides nutrients of its own. The ingredients are synthesized and amalgamated and then turned into the fabric of life.

In parallel, women were created as natural builders, bestowed with the holy task of building the world. On the purely physical level, they emulate *adamah* in the creation of life.⁴⁴ Intellectually, they are endowed with *binah yeseirah*,⁴⁵ an extra level of *binah*. Women have a sophisticated ability to absorb information and then "build" a new level of understanding. This gives them, for example, a keen ability to foresee developments and makes them good judges of character. On a practical level, women are the builders of the Jewish home. They use their *binah yeseirah* for the innumerable challenges of child rearing and running their households.⁴⁶

11 Sarah Imeinu understood that her holy mission was to be the *bayis of Avraham's chesed*. She had to ensure that it would be passed on to future generations in its pure form. She had the clarity of vision to see Yishmael as a threat to the purity of Avraham's *chesed*, and the courage to remove him from Avraham's house. With this difficult act Sarah ensured that Avraham's spiritual creation would flourish and have continuity. Sarah became the *adamah* for the seed that Avraham had planted in this world.

12 The *shamayim-arets* dimension in the male-female relationship can also be seen in the Hebrew words for father and mother. A father is called an *av*, which shares the same root as the word *avah*, meaning "inspired desire." It implies a burst of unbridled energy, like rain from *shamayim*, which needs to be seized and directed if it is to be sustained. A mother is called an *eim*, which shares the same root as *im*, meaning "if."²⁶ It implies caution, as if to implore, "Not so fast! Let's give this released power an earthly home where it can be transformed into something sturdy and lasting."

A woman is created in the role of *adamah*. On a deeper level, *adamah* defines her very nature: the word "*adamah*" is the feminine form of "*adam*," meaning "man."²⁷ *Adamah* defines both her inner nature and the essence of her mission in this world.

It is interesting to note that women have a special love for the land of Israel. For example, the women who left Egypt re-

14 עיניו ספסר המצטרף-הורג תבנית קנה
ואילו אשת און אמרה לו: מה לך ולצרה זו! אם משה יצדק - תהיה תלמידו, ואם קרח יצדק - גם תהיה תלמידו; בכל מקרה לא תהיה לראש, אז מה לך להתערב? און ראה שדבריה הגיוניים, ורק שאל: אבל הבטחתי לקרח את תמיכתי, ויבואו לקרוא לי - שלחה אותו האשה החכמה לישון, ישבה בפתח הבית, וסירקה את שער ראשה. כשבאו לקרוא לאון לייכנס הפעילים, ראו את אשתו כך - ומיד שבו לאחוריהם. לראות שער אשה נשואה! גם לעדת קרח, היה זה דבר שלא יעלה על הדעת. ועד שהתעורר און - נבלעו כולם באדמה, וכך ניצל בעצת אשתו. (ויקרא במד"ה"ג [טו], לב), שבראותה שלעלה מתבייש לבקש מחילה ממשה, דאגה אף לכך שמשוה ימחל לו), אכן, מוסר גדול לימדה אשת און: כשיש מחלוקת בין רבנים, און, להבדיל, בין מפלגות - לא כדאי להתערב; אתה, בכל מקרה, לא תרוויח מאומה. אלא שמחשבה זו, היפה לכל מחלוקת בחינוך, אינה נראית מתאימה במקרה זה. כי במחלוקת זו שבין אדון הנביאים לקרח - חובה לתמוך במשה! לא מדובר בויכוח על מועמד זה או אחר לאיזו משרה ציבורית, אלא באמונה באחד מייג עיקרי היהדות, שנבואת משה היא אמת! אשת און היתה איפוא צריכה לומר לבעלה, שחובתו לתמוך במשה. ויותר משתמות עליה, קשה מדוע שיבחרו חז"ל, על דאגתה הפרטית לחיי בעלה, תוך התחמקות מחובה כללית ויסודית של כל יהודי!

15 נכבישי-החיים הנה חכם
- והתשובה: אכן אין ספק, שעל-פי התורה חייבים לתמוך במשה, רבם של ישראל וראש לנביאים, וגם השכל מחייב לתמוך בו, לאחר המופתים הגדולים שעשה לישראל. אלא מה? הבעיה היא שעדת קרח, לא פעלה מתוך מה שמוך השכל, אלא ממניעים של יצר-הרג. וכמו שקורה לנו פעמים רבות: במקום שהשכל, הכרת החובה, תגבר על המשיכה הרצונית - הנה ימה שאני רוצה לעשות, מכתוב לי את ימה שאני צריך לעשות; כי אני אוהב לשכנע את עצמי, שרצוני הוא גם רצון שמים.

what should have been the overpowering motive for his decision: the simple, stark decree of God. The divine will, usually the sole consideration of the man of God, is here mentioned as an after-thought. It is difficult to accept that the better or worse conditions of life in Laban's house would have any bearing on Jacob's decision to obey God's command: why then does he begin by outlining these conditions as the motive for leaving? And furthermore, why do Rachel and Leah seem to reply with the same misplaced emphasis?

תען רחל ולאח ותאמרנה לו העד לנו חלק ונחלה בבית אבינו. הלא נכריות נחשבנו לו כי מכרנו ויאכל גם אכול את כספנו. כי כל העושר אשר הציל אליהם מאבינו לנו הוא ולבנינו. ועתה כל אשר אמר אליך עשה.

Have we still a portion and an inheritance in our father's house? Are we not considered as strangers for we were sold and indeed he has consumed our money. But all the wealth that God rescued from our father belongs to us and to our children. So now, everything that God told you to do, do it.

לרמתנו, בא דו-שיח תמוה זה ללמד את הרעיון האמיתי שלעיקר:

שלפעמים, כד י לציית לדבר-ה', צריך אדם לשכנע עצמו שגם ישיטת היצר-הרע כדאי הדבר. לא אפסיד הון-תועפות כשאעזוב את ארם - אומר יעקב; בסך הכל "אפסיד" את סבר-הפנים הרעות של לבן, את הניצול המחפיר שלו, את הפרות הסכמי-העבודה שלו - באמת שאין לי מה להפסיד אם אעשה את דבר-ה'. ובדרך זו עונות האמהות: גם אנו לא נפסיד מכך כסף-וזהב, וכדאי לשמוע בקול ה'; לא רק מפני שהשכל מחייב, ולא רק מפני שהתורה מחייבת, אלא מפני שגם היצר-הרע יסכים, שכדאי לשמוע בקול ה'.

אמנם, לא תמיד אדם רואה כך את פני הדברים. לעתים נדמה, שבבחינת העולם-הזה כדאי לעבור על דבר-ה', ואז באמת קשה יותר להתגבר על היצר-הרע. אבל עד כמה שניתן צריך להסביר לעצמו, שגם מצד שיקולי עולם-הזה, לא משתלם לעבור על דבר-ה'. כך למדונו, האבות והאמהות.

Rav Hai Gaon, the greatest of the geonim, wrote it in his Responsa 13. I will copy it out for you word for word.

There is a parable about a lion who wanted to eat a fox for his dinner. The fox said to the lion: "What good can I be to you? I will show you a very fat human being whom you can kill and you'll have plenty to eat."

There was a pit covered with branches and grass and behind it sat a man. When the lion saw the man, he said to the fox: "I'm afraid this man may pray and cause me trouble."

The fox said: "Nothing will happen to you or to your son. Maybe your grandson will have to suffer for it. Meanwhile you can eat and be satisfied; until your grandson comes along, there is still plenty of time."

The lion was persuaded and ran towards the man. He fell into the pit and thus was trapped. The fox came to the edge of the pit and looked down.

The lion said: "Didn't you tell me that the punishment would only come upon my grandson?"

"Your grandfather may have done something wrong and you are suffering for it," replied the fox.

"Is that fair?" asked the lion. "The father eats sour grapes and the children's teeth ache?"

"So why didn't you think of that before?" replied the fox.

How much mussar there is in this fable!

וזהו: "חכמות נשים בנתה ביתה" - שכיוון שידעה אותה אשה, שעדת קרח פועלת מכוח יצר-הרע ולא מכוח השכל, לא נסתה להוכיח לבעלה שמושה צודק - כי גם הוא יודע בשכל שמושה צודק. חז"ל שיבחוה, על שידעה בחכמתה לומר את המועיל ביותר באותה שעה; את הטענה היחידה, שיכולה היתה להניב פרות, במצב הנתון של בעלה: אתה רוצה משרה? רוצה כבוד? - דע לך, שגם את אלה לא תשיג. אם קרח יהיה ראש - אתה תישאר אפס, ואם משה יהיה ראש - גם כן תישאר אפס. אף לשיטתך,

לרצונך - זה שאינו מוכן כעת לשמוע מה שהשכל אומר - דע לך, שבמקום ליצחצח את הנעליים של משה, יצחצחני לכל היותר את יעליו של קרח.

זו היתה חכמתה. לענות ליצר בישפיה שלו: גם לפי מאוויי היצר-הרע - לא תרוויח מאומה. כי לומר שאסור להתקומם נגד משה, זו אמת לאמיתה - אך אין בזה תשובה למי שיצרו בווער בו. לאדם כזה צריך לומר: אתה רוצה תאוות העולם-הזה? - בסדר, אבל לא זוהי הדרך.

זו חכמה, שאדם צריך לדעת להשתמש בה: לשכנע עצמו, שגם "לשיטת היצר-הרע" - כדאי לנהוג בדרך התורה. ובאמת מצאנו, שגדולי-עולם נקטו בדרך זו, עוד קודם לאשתו של און בן פלת:

בנושא זה מהלכת טעות נפוצה, כאילו היצר-הרע רוצה לתת לנו הנאות עולם-הזה, כדי שנפסיד את העולם-הבא. חציו השני של המשפט - שחוא רוצה שנפסיד עולם-הבא - נכון בהחלט; אבל שהוא רוצה לתת למי שתן הנאות עולם-הזה - זהו שקר מוחלט. אין כל רווח מהיצר. אמנם, אם אינו מצליח להפסיד לאדם את העולם-הבא - הוא מוכן "להקריב" ולפתות את האדם בפרור עולם-הזה, כדי לאבדו מעולם האמת. אבל מלכתחילה - היצר-הרע קשמו כן הוא: רע! עד שאמרו: "קשה יצר-הרע, שאפילו יוצרו קראו רע, שנאמר: כי יצר לב האדם רע" (ברא' ח, כא; קיד' לז).

הלא זה בדיוק, היה אופי המאבק הראשון בעולם עם היצר: הנחש אמר לתוה שכדאי לאכול מעץ הדעת, כי אז תהיה ממש כאלקים. היא האמינה ואכלה - והתוצאה ידועה: לא רק שלא נהיינו כאלקים, אלא שגם את גן-עדן שהיה בידנו הפסדנו! לולא פיתוי הנחש, היינו יושבים בגן-עדן ונחנים מזיו השכינה, ללא "בזעת אפך לאכל לחם" (ברא' ג, יט), ללא מחלות, ללא מוות, וללא אינתיפאדה... (המרד הערבי של שנות החמישים) - שם, בגן-עדן, היה לנו עולם-הזה ב"שפע", מלא-חופניים. אלא שזוהי שאיפתו של היצר, מאז ומעולם: הוא רוצה שלא יהיה לנו מאומה; גם לא עולם-הזה. הגדרתו היא: "צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו" - אמרו חז"ל, שהירשעי" כאן הוא יצר-הרע. אלא שלמחתנו: "אלקים לא יעזבונו בידו", והוא שומר עלינו מפניו ותהלי לו, לכ-ג; קיד' לז. אבל דע לך שמשוש-חיינו האמיתית של היצר - הוא להמית אותנו, פשוטו כמשמעו; לקחת מאתנו גם את העולם-הזה.

There is another puzzle in this week's parasha, parasbat Korah. We know that Korah was a very intelligent man and a great man, one of those chosen to carry the holy Ark. With him were two hundred and fifty heads of the Sanhedrin in the great generation which had received the Torah at Har Sinai. How could they all have made such an obvious mistake? How could they accuse Mosheh and Aharon of "taking them out of a land flowing with milk and honey" - Egypt? Had they enjoyed the "milk and honey" of Egypt? Had they not seen with their own eyes how Israel was enslaved in Egypt, how they were beaten

This kind of question can be asked in every generation, including our own. When we study the sciences, we see how very intelligent people bring into their studies arguments which contradict the basic tenets of our holy Torah. It is not difficult to see their errors, but they proclaim their arguments with great vigor and obstinacy as though their words were true beyond a shadow of a doubt. We must understand that even the views of the most intelligent people cannot be trusted when their personal desires block the truth. Not only does their intelligence not keep them from erring, but they use their intelligence to mislead others into accepting their foolish conclusions as if they were based on the most rigorous logic. Every sinner wants to lead others to sin.

Maybe this is one of the lessons which Rav Hai Gaon wanted to teach us with his parable. The lion, king of the beasts, fell into the fox's trap simply because he was attracted by the sight of some fat meat. His desire prevented him from seeing what he afterwards realized was the truth.

24 Korach's

wife said to him: See what Moses is doing. He is king; his brother [Aaron] he makes high-priest; the sons of his brother he makes associate priests. If one brings *terumah*, he says: Give it to the priest! If one brings *ma'aser*, that you [(being Levites)] also take, he says: Give one-tenth of it to the priest. And, what is more, he makes you [the Levites] shave off all your hair and makes you look like a dung-heap! He is grudging of your hair! Korach: But he also did it [(Moses also being a Levite)]. His wife: Since all the glory is his, he is willing to say [in this one respect] (Judges 16:30): "Let me die with Philistines!" And, what is more, he tells you to attach a thread of purple [*tcheleth* (together with the *tzitzith* [see Numbers 15:38])]. If he considers *tcheleth* to be a mitzvah, then take garments which are [entirely] *tcheleth* and cover your entire company with it! And this is the intent of: "The wise one among women builds her house" — the wife of On ben Peleth; and the ignorant one pulls it down with her own hands" — the wife of Korach. (Sanhedrin 110a)

27 Artscroll's *Chumash*

The *techeiles* thread helps its wearer focus on his duty to God because, as the Sages put it: *Techeiles* is similar to [the color of] the sea, the sea to the sky, and the sky to [God's] Throne of Glory (Menachos 43b).

This roundabout means of focusing on God's Throne teaches that people should look for ways to direct their attention toward higher aspirations. Those who search for holiness can find inspiration in many experiences. Con-

29

ידבר אל בני ישראל ואמרת אליהם, ועשו להם ציצת על כנפי בגדיהם לדורתם; ונתנו על ציצת הכנף, פתיל תכלת" (במד' טו, לה). מסבירים חז"ל: "מה נשתנה תכלת מכל מיני צבעונין? מדוע יחד הקדוש-ברוך-הוא דווקא צבע זה, למצווה זו? — וענו: "מפני שהתכלת דומה לים, וים דומה לרקיע, ורקיע לכסא-הכבוד" (מנח' מג.). וכשזכרים ציון שב על הכסא, אזי מתקיים החמשך: "וזכרתם את כל מצות ה' ועשיתם אותם" (במד' שם, לו). אך הבה נבדוק את ההשוואה, שערכו חז"ל במאמר זה: "התכלת דומה לים" — מובן שהדמיון לים, הנו חלקי בלבד. התכלת הוא צבע כחול — יש מחלוקת, אם כחול בהיר או כהה; אך בכל אופן כחול — ולעומתו, הים רק נראה לנו כחול. הלא אם נטול מי-ים בכלי, נראה שהמים שקופים לחלוטין. אלא שכל הטיפות יחד, יוצרות רושם כחול; ובלשון המדע: הן מחזירות לעינינו, את הקריינים היכולות בלבד.

If we take a clear look at our own times, we shall see that those who run blindly after material things lose touch with the truth. Both scholars and scientists can drown in a sea of materialism and use their knowledge and cleverness to draw others after them by mixing anti-

Torah ideas with their science. But a critical person can soon distinguish between wisdom and foolishness. In the mind of one who is guided by faith in the Torah, "the fear of sin comes before wisdom." If Hashem is near to him in his heart and God's Torah is his delight, he will not easily fall into the traps laid for him by his yetzer.

In every generation, those who were seduced by their yetzer wanted everyone else to follow them—even great people like the spies and Korah and the heads of the Sanhedrin. We have to pray with intensity for Hashem to save us from the yetzer ba-ra' and draw our hearts to Him always. If we really want this, then He "fulfills the wish of those who fear Him. He hears their cry and saves them..."

25 Introduction: Insight - Manchester Rav

Rashi (v. 7) asks: "Korach, who was a perceptive individual — what drove him to such foolishness?" Citing the Midrash, Rashi explains that Korach, through *Ruach HaKodesh*, saw great men of righteousness and distinction descending from him, including the prophet Shmuel. This knowledge caused Korach — a perceptive man — to believe that his offering would be accepted and that he would live, while everyone else, including Aharon, would perish!

26

בו: והנה פרח מטה אהרן לבית לוי... שני עשירים גדולים היו בעולם אחד בישראל ואחד באומות, קרח בישראל המן באומות העולם, שניהם שמעו לגשותיהם ונפלו, המן שמע לעצת אשתו ונפל, שנאמר: ותאמר לו זרש אשתו וכל אהבי יעשו עץ גבוה

חמשים אמה וגו' 21, ועשה כן ונתהפכה מתשבתו עליה. קרח שמע לעצת אשתו ונפל, כשכא מבית המדרש אמרה לו: מה הלכה חדש לכם משה היום בבית המדרש. אמר לה: פירש לנו מעשה תכלת, אמרה לו: מהו מעשה תכלת, אמר לה: כך דרש משה נאמר לי 22 מפי הגבורה שתעשו לכם ציצית על ארבע כנפי בגדיכם ושיהא בו חוט אחת של תכלת, שנאמר: ונתנו על ציצית הכנף פתיל תכלת 23, א"ל: כמה הוא משחק בכם, אני אעשה לך טלית שכולה תכלת. עמדה ועשתה לו טלית שכולה תכלת. מה עשה, כנס מאתים חמשים ראשי סנהדראות רובן משבט ראובן. מה עשה, הלבישן כולן טליתות של תכלת אף הוא לקח טלית של תכלת ובה לו אצל משה וזהו שכתוב:

28

אתה תכלת דוונה לים וים דוונה לרקיע ורקיע דוונה לכסא... כה לומר כל אלה סגולה לאם מלכים כתיב אני ה' אלוקים אשר סגולתי חסד וקדש הגדולה ה' על הים כתיב ורועה כי יום סאה, ורקיע דוונה לקבלת המורה וכן סגולה, וכסא ידוונה להגדלת הסגולה ונעני הכבוד, ואלה הן מחטת סה"ל ישראל ג"כ, בלוי צדי"ם, ורקיע לחם ון השמים ון צדקת וקדש, ועני הכבוד צדקת אהרן, והם נחמ' ג' צדקים ג"כ, ועקר הדבר דוונה לנחם כעם דוה נשמה, סגולתו ה' הגדולה נעספ, ותקבלת המורה קבל צדקה דת, וחז"ל סגולה, והגם כי מדינת

מן הראוי להבין מה היתה כוונתו שבוחר להתגרות במשה, דוקא בענין זה של טלית שכולה חכלת. ונראה לומר שרמזו בזה לסברתו שהאדם שנשמתו גבוהה ורמה פטור הוא מיגיעה. ולכן נתעטף בטלית שכולה חכלת. היינו כשם שהטלית היא כולה חכלת. כך הוא וראשי הסנהדראות כבר זכו לשלימות. ולפיכך אינם זקוקים לעמול יותר בעבודת ה'. ברם לאמיתו של דבר טעה טעות גדולה כי אפילו מי שיש לו נשמה ממקום גבוה. בכל זאת עדיין חייב הוא להשתדל ביגיעה בכדי שיזכה להתעלות. והוא שמוכא בשם הרבי ר' אלימלך ז"ל על מה שאמרו (שבת קל"ה א') הגולד מהול צריך להטיף ממנו דם ברית. שרמזו בזה לאלו שניתן להם מהשמים נשמה גבוהה. והם בבחינת "גולד מהול".

וכעת נבין מה שקרה אמר (להלן ג') כי כל העדה כולם קדושים ובתוכם ה'. שירשוהו רז"ל (במזכר רבה פ"ח תנחומא בפרשתינו) כלם שמשו בטיני אנכי ה' עלקיר. כלומר. מאחר שכולם היו במעמד הר סיני וזכו לשמוע קול אלקים חיים מדבר יחד האש. אם כן הם בגדר אנשי המעלה. ואינם זקוקים לעבודה ויגיעה בכדי לזכות לשלימות. וזה שפירש"י. לקח עצמו לצד אחר. היינו שחשב שאין בו אלא צד אחד בלבד שהוא הטוב. ואילו הרע כבר התבטל אצלו לגמרי.

זחלת הוא העיקר. והוא שפוטר את הטלית. או הפרשה שבתורה היא שחייבת להיות בתוך הבית. אבל בעצם טעותו חמורה היא. שהרי אין המצוה חכלת. אלא עשיית רצונו של מקום. ולכן טלית שכולה חכלת. אם אין בה חוטי הציצית. הרי היא צבע בעלמא ללא מצוה כלל. אלא המצוה היא: גדילים תעשה לך על ארבע כנפות כטותך אשר חכסה בה (דברים כ"ב. י"ב) כלומר דייקא החוטים והגדילים.

וכן גבי מזוזה. אין המצוה שיהא ספרים בבית. אלא פרשה זו דייקא על מזוזה ביחד. כדי שידע שהוא אינו בעל הבית. והקב"ה בלבד הוא הבעלים של הבית. ויחד עם זה: הקב"ה עבדיו מבפנים והוא משמרן מבחוץ. שנאמר (תהלים קכ"א. ח') ה' ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם כמ"ש. (ע"ז י"א. א'). כי סגולת המצוה לשמר על ישראל ולהגן עליהם מכל רע ברוחניות ובגשמיות.

35 "Insight into Megillat Esther" - R. Schwartz

or even superior, footing with men in the history-making process. However, though both play equally important roles, they are different roles. A man cannot assume a woman's role and neither should a woman play a man's role. According to Judaism, men and women are spiritually and physically different, and though their complementary roles are of equal importance, they are fundamentally unique positions. Man initiates action while woman completes it. He is the theoretician while she put it in practise. He thinks in the abstract, she in pragmatic realistic plans. Man is often a "schlemiel"; fortunately woman is crafty.

His task as a teacher and educator was to inspire Esther to accept the responsibility. Up until this point, Mordechai was the hero, the central figure, the leader who was giving orders, and attempting to inspire Esther to follow his ideas. As soon as Esther agrees to take the challenge, we notice a sudden reversal of roles, Esther becomes the more prominent character and Mordechai is assigned a less important role. She is now the master, giving instruction (4:16) which Mordechai obeys submissively (4:17). After he fulfilled his task as initiator of the salvation, Esther, the woman, gains prominence as the one to actually implement the plan, and use her own ingenuity to bring it to fruition. This is the cunning, the binah y'teirah (Nidah 45b) which was endowed to womankind.

This was exactly what Esther had planned. Notwithstanding the end of the Prophetic era, the young girl managed to fulfill the impossible mission given her by God. Mordechai was the initiator, inspiring her to act, but she worked out the strategy herself and, with the help of God's miracle, brought it to fruition. God's spirit descended upon her and subtly directed her actions (5:1-Rashi). It was the Divine Spirit from its hiding place of Hester Panim that really engineered the whole production—not by direct instructions as in the prophetic era, but through the more delicate and subtle channels of the human mind.

אבל נניח להשוואה זו, כי לאחר הכל, התכלת דומה לים ברושם החיצוני. אך ההמשך: "...ויס דומה לרקיע" - כאן הדמיון הוא קלוש יותר. הרקיע הנראה לעינינו, הוא בסך-הכל לשכבת אוויר, חסרת כל צבע ומראה; רק בשל צפיפות האוויר, מגיעות לכדור-הארץ הקרניים היכולות. אבל אם נצא מחוץ לשכבת אוויר זו, ונביט על ה"רקיע" מלמעלה - הוא יראה שחור לגמרי. אבל, גם בהשוואה זו, עדיין רואות עינינו דמיון בצבע התכלת. אבל!...רקיע דומה לכסא-הכבוד - זאת כבר קשה להבין: וכי איזה צבע יש לכסא-הכבוד? נכון שהגמרא (שם) מדייקת מפסוק שצבעו תכלת - אך האם באמת יש לכסא-הכבוד צבע כלשהו? האם שייך בכלל לדבר עליו כעל "כסא" במובנינו-אנו, ולו יהא גדול ורחב ככל שנדמיין? הרי כסא-ה' הוא מושג מופשט לחלוטין, ללא אורך ורוחב, ללא טעם וריח, גודאי גם ללא צבע. אם-כן כיצד ממשילים את כסא-הכבוד, לעצם כלשהו בצבעו הותכלתי?

פתייל התכלת, מוביל להתבוננות רוחנית בהוויה כולה, משרש ועד תכלית: מעמקי תהום-ים ועד רוס-רקיע, ומשם אל כסא-הכבוד - מקור החוויה.

דין זה של "טלית שכולה תכלת" החייבת בציצית, הוא עצמו תשובה על דברי קורח. כי הסיבה שהטלית אינה פוטרת עצמות, כיון שהיא משמשת ללבושה ולחימום האדם ואינה יכולה לפעול בנפש האדם להשיג את מעלת התכלת, המזכירה את כסא הכבוד. כיון שבלבשת הטלית יש לאדם נגיעה למען תועלתו האישית, לפיכך הוא לא יזכור בראייתה אלא את עצמו ובגדו והנאתו. כך גם אם בית מלא ספרים המשמש את האדם, להשגת נעימות התורה או כנגיעה פשוטה שלא לשם שמים, כי אז אינו יכול להביא את האדם למעלת המצוה, שכל כולה צריכה להיות לשם שמים ללא נגיעה אישית.

זו הסיבה עצמה שקורח אינו ראוי לנשיאות. גם אם הוא עצמו "כולו תכלת" - היינו, בעל מעלה רמה, אבל כיון שהוא עצמו הטלית, ואת טובת עצמו הוא מבקש, אין הוא ראוי לנשיאות. וסופו של קורח הוכיח על תחילתו, עד לאיזה שפל יכולה הנגיעה האישית לדרוך את האדם.

"קרח שפקח היה", כדברי רבותינו, ובעל רוח הקודש, הרי בשל נגיעה אישית שהיתה לו חלק על אדון הנביאים, בטענו שלא הקב"ה ציווהו על מצוות אלו, אלא מדעתו בדה אותן. ועבירה גוררת עבירה, עד שנעשה רשע גמור רח"ל.

עצום ורב הוא המוסר הנעלה הנלמד מכך, עד כמה צריך האדם להשמר מרצונו ומנגיעתו האישית, פן ידרוך לשפל המדרגה.

(מרו הסטייפלר, קרייטא דאיגרותא)

והוא שכתב ה"ישמח משה" (בפרשתינו) ביאור מה שאמרו (במדבר רבה שם) וקרח שפקח היה מה ראה לשמות זו, אלא עינו הטעתו. ומה שאמר עינו הטעתו. יש עוד כונה עמוקה. דהא קרח השיג בגדלות הבורא. דאם לא כן מגין לך כל הכבוד הזה להיות טובה ברוח הקודש וכו'. רק בשפלות בן אדם לא ראה, ובהקדם מה שפירש הרב הקדוש מ"ה אלימלך זצוק"ל על המשנה (תגינה ב' א') סומא באחת מעיניו וכו'. היינו שרואה בגדלות הבורא ב"ה היינו רואה בשפלות עצמו. פטור מן הראיה. כלומר, יותר טוב היה אם לא ראה ולא ידע כלל, כי תועבת ה' כל גבה לב, היינו עינו דווקא הטעתו. ר"ל שראה רק בעינו אותה האילו היה רואה בשתי עיניו לא היה טועה.

נמצא שעל אף גדול מדרגתו שהיה מטעני הארון וכהן לרוח הקודש, אך מאחר שלא התבונן בשפלות עצמו נכשל בשמץ של התנשאות.

ולפי זה יתבאר לנו מהי שאלתם: קרח שפקח היה מה ראה לשמות הוה ותמה מאד.

א"כ מזה הקשר בין טעותו של קרח שחשב שכולם שוים (כמו שיבאר להלן) לפקחות ושטות. והיה יותר מתאים לומר בזה דקות ורשעות.

ברם כן רמזו לדברינו שנכשל בחסרון ענה כידוע מה שכתב ה"בחינת עולם" (שער האורה ל"ה, הובא בסמ"ק כ"ב). שאלו לחכם מזה הנאות. אמר להם: שטות שאין בעלה מכיר בה, ומקור הדברים מפורש בכתוב (משלי י"ד, ג') בפי אייל חוסר גאות.

הרי שהמתנאה הוא אייל ושטות.

ולכן שאלו: קרח שפקח היה, אם כן על כרחך שהיה צריך להתנהג בענוה ושפלות רוח, ולבסוף נכשל במגם דק של פנייה ונאות, ותמחו על כך: מה ראה לשמות זו - להתנאות, ותבאר: עינו הטעתו. כאמר, שלא נכשל בגאות, אלא שהיה חסר התבוננות עין אחת של שפלות עצמו, וזוהי ההדגשה (כנ"ל) עינו הטעתו - עין אחת - שהסתכל בעין אחת בלבד: גדלות הבורא ב"ה.

ג) במס' סנהדרין (דף ק"י) מנה קרמ מן השרופין ומן הכלועין, מן הכלועין דכמיב (במדבר כו - י') ותכלע אוחס וזה קרמ. מן השרופין דכמיב (שם טו - לה) ואש ינאה מאח ה' ומאכל אה חמשים ומאחיס איש, וקרמ בהדייהו, ע"כ לשון הכרייתא. וע"ש ברש"י שני ביאורים אין ידע התנא דקרמ הוא בהדייהו. ויש לשון אחר שם דקרמ לא נשקף ולא נכלע וע"ש בח"א מהרש"א, ועי' במ"ר כאן (פרשה יח - יט) דס"ל דקרמ נעגש בשני עונשים, ע"ש.

41 וצריך לנאר ענין הכלועין והשרופין, למה נכלעו אלו ולמה נשרפו הר"י איש משבט ראובן, ומהו ענין שקרמ ה"י מן השרופין ומן הכלועין. גם צריך להבין מה"כ (ז - ג) "המטאים האלה בנפשוחם", וכן מה שכתב רש"י (טו - ז) דר"ה רב לכם בני לוי, ודבריו הם מן המדרש ע"י כאן ברבה ומסומא) לנאר אין קבלו עליהם להקריב את הקטורה כי "מטאו על נפשוחם", ע"ש.

והשל"ה הק' האריך בביאור הענין. ח"ל תו"ד, וזהו סוד "המטאים האלה בנפשוחם", כל מטא הוא שוגג, כי לא הידע, וכוונתם ה"י נשכיל בנפשוחם שנפש שלהם חכה לדכיקות גדול ולהשגה עליונה, ועינים ה"י כנודד ואכזריות שהיו גדולי ישראל וכו', אמר [ואל נדד ואכזריות] "בקרבתם", ולא אמר בהקריבם אלא כוונתם הייתה שהם בעצמם יתקרבו לפני ה' (ועי' מה שכתבנו לעיל פ' אהר"י), ומחו בקטורם שהיא עבודה לוחמים המקשר עליון בחמטון, ומחו בנפשוחם, שריפת נשמה וזוף קיים, וכן אלו ר"י איש מדוגמת זה מטאו בנפשוחם, נשכיל

בנפשוחם, ומיתתם הימה ע"י הקטורה כמו נדד ואכזריות, עכ"ל הק'. וע"ש שהק' שאם היו אנשים גדולים למה נקראו חוטאים, וביאר שלא ה"י להם להסתכר עם הרשעים, ע"ש.

43 ובתחילת הפ' כמיב ויקמו לפני משה ואנשים מבני ישראל חמשים ומאחיס" וכו', ומרגם יונתן וקמו בחולפא, וכתב שם השל"ה ק' שדוקא לגבי קרמ ודמן ואכזריות מתורגם כן, אבל הר"י איש קמו לפני משה בהידור כחלמיד לפני הרב, והמיינה מחורגמת במ"י אנפי, ע"ש קלם אריכות בזה, וע"ש עוד שם מש"כ ביאורים בפרשה זו ע"פ דרכו.

ובביאור ענין הנליעה י"ל שהימה מדה כנגד מדה הם קמו בחולפא, ועסקו בלינות כל הלינה כמבואר במדרשים, ולפי שלא שלטו בעצמם ומתגשמו כ"כ לעסוק בלינות ולדבר בחולפא נגד משה ואהרן, נעשו שכלעה אוחס הארץ וירדו קיים שאולה, כי ההסתהגות שלהם ה"י משין מוחו וצוהו ולכן נכלעו ועלמנו כנין נגע משין כל.

45 וי"ל שקרמ שאף לגדלות, ולכן נמנו לו מחסה עם קטורם יחד עם הר"י איש (לשיטה זו נגמ' שם שקרמ נשקף וגם נכלע), כמו שביאר בשל"ה הק' אה ענין הקטורה כנ"ל, אבל לאידך גיסא עסק בלינות ודיבר בחולפא, ולכן נעגש כיחד עם הכלועים שכלע אוחס הארץ ועלם

עמהם יחד, ודבר נורא הוא זה שקרמ ה"י במדרגת מקריבי הקטורם למסור נפשו בקרבנו לפני ה' ובאוחו מעמד נפל לריוטא החתומה לעסוק בהכל ובשקטותם, ממש מן הסיפור אל הסיפור.